

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Monika Horna-Cieślak

Warszawa, 20 maja 2025 r.

ZZS.422.23.2025.KT

(w odpowiedzi należy podać ten znak sprawy)

Szanowna Pani
dr Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Ministro,

podczas przeprowadzonego w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r. Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, koordynowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dalej: Ministerstwo), zdiagnozowano 1 524 osoby poniżej 18 roku życia, które stanowią 5% ogólnej liczby 31 042 osób w kryzysie bezdomności.

W funkcjonującym obecnie systemie wspierania osób w kryzysie bezdomności i zapobiegania jej powstawania, świadczonym głównie w ramach pomocy społecznej, dla szczególnej kategorii osób potrzebujących z małoletnimi dziećmi – matek/ojców/innych osób sprawujących opiekę prawną nad dzieckiem – a także dla kobiet w ciąży dedykowane są domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (dalej: d.m.d.). Konieczność zapewnienia schronienia dzieciom i ich rodzicom/opiekunom, czy to na czas kryzysu, czy w okresie oczekiwania na rozwiązanie problemu mieszkaniowego, powoduje, że miejsca w d.m.d. zawsze będą potrzebne, pomimo dążenia do deinstytucjonalizacji usług w obszarze bezdomności.

O możliwości znalezienia schronienia i wsparcia w d.m.d. stanowi art. 47 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.). Jednocześnie, stosownie do ust. 5 artykułu, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, standard obowiązujących podstawowych usług świadczonych przez domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz tryb kierowania i przyjmowania do takich domów, uwzględniając możliwości odizolowania ubiegających się o pomoc osób od osoby stosującej przemoc domową i przezwyciężenia sytuacji kryzysowej.

W oparciu o rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz.U. poz. 169) osoba ubiegająca się o skierowanie do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży składa wniosek w ośrodku pomocy społecznej właściwym ze względu na jej miejsce zamieszkania, a w przypadku osób bezdomnych – w ośrodku właściwym ze względu na miejsce pobytu. Ośrodek kompletuje określone dokumenty, w tym rodzinny wywiad środowiskowy, zaświadczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w domu, skrócony odpis aktu urodzenia dziecka, orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada, opinię ośrodka zawierającą uzasadnienie pobytu w domu, i w terminie 14 dni przekazuje je do starosty najbliższego powiatu prowadzącego dom, który wydaje decyzję o skierowaniu. W przypadku braku miejsca w najbliższej placówce ośrodek, w porozumieniu z osobą ubiegającą się o skierowanie do domu, poszukuje miejsca w domu w innym powiecie. W sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub zdrowia osoby ubiegającej się o skierowanie lub jej dziecka przyjmuje się tę osobę bez skierowania, na jej wniosek lub ośrodka pomocy społecznej, i niezwłocznie powiadamia o tym starostę powiatu prowadzącego dom. Ośrodek w terminie 14 dni od dnia umieszczenia osoby bez skierowania przesyła staroście wymaganą dokumentację, starosta zaś niezwłocznie wydaje decyzję o skierowaniu do domu (lub odmowie skierowania).

W procesie udzielania tego schronienia ustawodawca przewidział zatem współdziałanie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, przypisując każdej z nich określone zadania. Zadanie związane z zapewnieniem miejsc w takich placówkach jest realizowane przez

jednostki organizacyjne pomocy społecznej szczebla powiatowego – powiatowe centra pomocy rodzinie, a także ośrodki pomocy społecznej lub ośrodki pomocy rodzinie w miastach na prawach powiatu lub centra usług społecznych. W Polsce jest 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu. Z danych prezentowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika¹, że w Polsce funkcjonuje 41² d.m.d.

Nie każdy powiat musi prowadzić własny d.m.d. o zasięgu powiatowym. Jednak opiekunowie dzieci najczęściej oczekują, że pomoc zostanie im udzielona w miejscu lub w pobliżu miejsca dotychczasowego zamieszkania, bez konieczności zmiany pracy, lekarza, przedszkola czy szkoły dla dzieci. Ostatnie dla dzieci oznacza przerwę w nauczaniu, rozłąkę z rodziną i osobami im bliskimi, ograniczenie kontaktów towarzyskich, izolację etc³.

W latach 2016–2019 (I półrocze) 20 z 21 skontrolowanych przez NIK⁴ powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (95%) nie realizowało w sposób prawidłowy zadania własnego powiatu jakim jest prowadzenie d.m.d., czyli ośrodka wsparcia przeznaczonego dla potrzebujących schronienia matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Równocześnie osoby te miały utrudniony dostęp do informacji o możliwościach uzyskania pomocy w d.m.d., w tym o najbliższych d.m.d., które mogłyby udzielić im schronienia.

Mając powyższe na uwadze, stosownie do art. 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2023 r. poz. 292), w kontekście realizacji przez Państwo Polskie prawa każdego dziecka do godziwych warunków socjalnych, zwracam się do Pani Ministry z uprzejmą prośbą o podjęcie inicjatyw, których celem jest zwiększenie liczby miejsc w tych domach, np. poprzez możliwość wsparcia zadania własnego powiatu w zakresie rozwoju sieci domów. Jednocześnie uprzejmie proszę o informację czy resort dysponuje aktualną bazą/wykazem d.m.d. – chodzi o liczbę domów i ich usytuowanie, a także ilość miejsc.

¹ <https://zazyciem.gov.pl/baza-pomocy/typ-jednostki/625> [dostęp: 09.05.2025, godz. 15:50]

² Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2024 r. było 59 d.m.d.:
https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5487/18/9/1/zaklady_stacjonarne_pomocy_spoecznej_w_2024_r..pdf

³ Sytuacja dzieci w d.m.d. była przedmiotem dyskusji osób uczestniczących w posiedzeniu Parlamentarnego Zespołu ds. zakończenia bezdomności w dniu 8 maja 2025 r.

⁴ <https://www.nik.gov.pl/plik/id,22965,vp,25670.pdf>

Z wyrazami szacunku

Monika Horna-Cieślak

Rzecznik Praw Dziecka

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	528172.1823024.3196035
Sygnatura dokumentu	ZZS.422.23.2025
Data dokumentu	20.05.2025
Skrót dokumentu	365703D2323702E1BFE64393701F6D5DA166C3F5
Wersja dokumentu	1.6
Data podpisu	20.05.2025 18:23:20
Podpisane przez	Monika Horna-Cieślak Rzecznik Praw Dziecka

EZD 3.124.86.85.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 stycznia 2015 roku wprowadzającym w Biurze Rzecznika Praw Dziecka system Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, pismo podpisane elektronicznym podpisem kwalifikowanym nie wymaga podpisu własnoręcznego jako właściwie zatwierdzone w systemie teleinformatycznym BRPD.